

Algemene subsidieverordening Nissewaard

Inhoudsoverzicht

Artikel 1	Toepasselijkheid van deze verordening
Artikel 2	Subsidiebevoegdheid, subsidieregelingen en subsidieplafond
Artikel 3	Begrotingsvoorbehoud
Artikel 4	Aanvraag
Artikel 5	Aanvraag- en beschikkingstermijnen
Artikel 6	Algemene weigeringsgronden
Artikel 7	Verplichtingen gesubsidieerde
Artikel 8	Egalisatiereserve
Artikel 9	Voorschotten
Artikel 10	Wijzigen en intrekken subsidie
Artikel 11	Aanvraag om vaststelling
Artikel 12	Rekening en verantwoording
Artikel 13	Hardheidsclausule termijnen
Artikel 14	Inwerkingtreding en overgangsrecht
Artikel 15	Citeertitel

ALGEMENE TOELICHTING

Opzet van de nieuwe verordening

De fusie van de gemeenten Bernisse en Nissewaard, die elk beschikken over een algemene subsidieverordening, is aanleiding een nieuwe algemene subsidieverordening op te stellen. Hierbij is gebruik gemaakt van de twee bestaande verordeningen, de praktijkervaringen in de twee gemeenten, de model subsidieverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de Algemene wet bestuursrecht en de 100 Ideeën voor de gemeentelijke regelgever. Uitgangspunt daarbij was dat het nieuwe stelsel voor subsidieaanvragers en –ontvangers en voor de betrokken gemeentelijke diensten zo eenvoudig mogelijk moest zijn en dat geen onnodige wijzigingen moesten worden nagestreefd.

Een belangrijk kenmerk van de oude stelsels is behouden gebleven. De basis voor de subsidiëring wordt gevormd door de jaarbegroting. In een enkel geval kan er een één-op-één-relatie zijn tussen een begrotingspost en het bedrag dat beschikbaar is voor een bepaalde soort subsidie, meestal ligt het echter ingewikkelder. De programmabegrotingen knopen soms bepaalde begrotingsposten aan elkaar door ze in meer rechtstreeks verband te brengen met samenhangende gemeentelijke activiteiten op bepaalde beleidsterreinen, en ten slotte moeten nadere regels van burgemeester en

wethouders (B&W), gebaseerd op de Algemene subsidieverordening, meer precies aanwijzen welke activiteiten volgens welke regels voor subsidiëring in aanmerking komen.

In juridische zin is dat nu aldus vertaald, dat voor subsidiëring altijd een op één of meer begrotingsposten gebaseerd budget aanwezig moet zijn en dat de verordening B&W de bevoegdheid geeft om nadere regels vast te stellen, 'subsidiereregelingen' geheten, waarbij wordt bepaald – kort gezegd – wie waarvoor subsidie kan krijgen; tevens moet daarbij worden aangeduid uit welke begrotingsposten wordt geput.

De relatie verordening/subsidiereregelingen/subsidiebevoegdheid is nu strakker geregeld dan voorheen. Ook wordt de verhouding tussen de Algemene subsidieverordening (ASV) en bijzondere subsidieverhouding duidelijker, doordat de ASV nu bepaalt dat ze alleen rechtstreeks van toepassing is op subsidies welke op grond van die verordening worden verstrekt. Dat dwingt ertoe, in de bijzondere subsidieverordeningen precies aan te geven hoe ze zich verhouden tot de ASV. De nieuwe Monumentenverordening zal daarvan een voorbeeld vormen. De bestaande afbakeningsformules waren in dit opzicht te vaag.

De ASV geeft, zoals wij zagen, allereerst de bevoegdheid om subsidiereregelingen vast te stellen; daarmee wordt bepaald welke activiteiten kunnen worden gesubsidieerd. Een beperkt aantal regels dat in de meeste gevallen zal kunnen worden toegepast, is vervolgens in de ASV zelf opgenomen: aanvraag- en beschikkingstermijnen, een aantal belangrijke weigeringsgronden (die kunnen worden aangevuld in een subsidiereregeling, aangezien daar de specifieke voorwaarden zullen worden genoemd om voor een subsidie in aanmerking te kunnen komen), de mogelijkheid om verplichtingen te verbinden aan een subsidie, de mogelijkheid om voorschotten te verlenen, het wijzigen of intrekken van de subsidie na de verlening, de rekening en verantwoording en de definitieve vaststelling van de subsidie nadat de gesubsidieerde activiteiten zijn verricht – dat zijn de belangrijkste onderwerpen.

Het voorgestelde systeem is flexibel. De meeste regels van de ASV zullen *normaliter* kunnen gelden; maar voor enkele typen subsidie is dat op onderdelen te zwaar (denk aan de waarderingsubsidies, waarvoor heel lichte condities gelden), soms zullen aanvullende eisen nodig zijn. Daarom is bepaald dat een subsidiereregeling kan afwijken van de ASV (behalve van artikel 2 en van de in de artikelen 6 en 10 opgenomen weigerings-, wijzigings- en intrekingsgronden). Van die afwijkingsbevoegdheden zullen B&W natuurlijk alleen gebruik maken als daar een goede reden voor is. De verordening bleek kort te kunnen blijven. Daardoor was een verdeling in hoofdstukken niet nodig: het inhoudsoverzicht met de opschriften van de artikelen biedt een eenvoudige en snelle toegang tot de verordening.

In de nu volgende artikelsgewijze toelichting wordt over artikelen en onderdelen daarvan alleen iets opgemerkt waar dat nodig leek. Hier reeds een opmerking over een *ontbrekend* artikel: het vertrouwde artikel 1 met een reeks definities ontbreekt. Algemene definities bleken niet nodig te zijn. Een enkele keer wordt iets informeel gedefinieerd waar de term ter sprake komt; zo bijvoorbeeld bij de reeds genoemde term 'subsidiereregeling', zie artikel 2, eerste lid.

ARTIKELSGEWIJS

Artikel 1, toepasselijkheid

De ASV is rechtstreeks toepasselijk op de krachtens deze verordening zelf te verstrekken of verstrekte subsidies. Maar er zijn twee andere soorten subsidies mogelijk: subsidies op grond van een andere verordening, zoals die voor gemeentelijke monumenten op grond van de Monumentenverordening, en subsidies waarvan artikel 4:23, derde lid, Algemene wet bestuursrecht (Awb) zegt dat ze zonder grondslag in een wettelijke regeling kunnen worden verleend: als uit de begroting al blijkt wie de beoogde subsidieontvanger is en wat het maximumbedrag is, en incidentele subsidies die voor hooguit vier jaren worden verleend. In het eerste geval (bijzondere verordening) kan de bijzondere verordening de ASV geheel of gedeeltelijk van overeenkomstige toepassing verklaren. In het tweede geval kunnen B&W dat doen bij de subsidieverlening of, daaraan voorafgaand, in een beleidsregel.

De afwijkingmogelijkheid van de ASV, die in de algemene toelichting reeds ter sprake kwam, geldt niet voor de weigeringsgronden van artikel 6, zo wordt voorgesteld, (a) omdat het niet nodig lijkt, en (b) omdat het soms ook ronduit onwenselijk zou zijn. Zo moet de weigeringsgrond 'verboden staatssteun' (art. 6, eerste lid) altijd kunnen worden toegepast; anders kan het de gemeente zuur opbreken, als de Commissie van de Europese Unie vaststelt dat een subsidie in strijd komt met het Verdrag betreffende werking van de EU (VWEU) en de Staat daar op aanspreekt; die zal de schade vervolgens met behulp van de recente Wet Naleving Europese regelgeving publieke entiteiten (beter bekend als Wet NERpe) zeker op de gemeente verhalen. Ook de bibob-toets (tweede lid, onderdeel b) moet altijd kunnen worden uitgevoerd. Voor artikel 10 geldt hetzelfde.

Artikel 2, subsidiebevoegdheid, subsidieregelingen en subsidieplafond

Uit het voorgestelde eerste lid volgt dat subsidie niet voor een langere periode dan een kalenderjaar kan worden verleend (tenzij in een bijzondere verordening anders is bepaald). Voortzetting van de subsidiëring daarentegen is zeer wel mogelijk; maar daarvoor is jaarlijks een nieuw besluit nodig.

Een subsidieplafond (tweede lid, onderdeel c) is vooral nodig als de subsidieregeling een 'open' aanspraak op subsidie geeft (van het type 'ieder die goedgekeurde zonnepanelen plaatst, heeft recht op x procent subsidie'). Bij een subsidieplafond hoort een tevoren bekendgemaakt verdelingssysteem, zo wil art. 4:26 Awb. Dat kan de eenvoudige regel 'wie eerst komt, eerst maalt' zijn; een andere mogelijkheid is dat alle gegadigden zich vóór een bepaalde datum moeten melden en dat het beschikbare bedrag volgens een bepaalde sleutel over alle 'reële' aanvragen wordt verdeeld; of dat wordt gekeken welke aanvragen de meest urgente of de meest nuttige zijn, loting is ook toegestaan. De subsidieregeling zal het verdelingssysteem moeten bepalen.

Het vierde lid is een louter praktische maatregel. De subsidieregelingen zijn 'algemeen verbindende voorschriften' en moeten daarom op het internet worden geplaatst (art. 139 Gemeentewet). Als de aanvraagformulieren zijn opgenomen in een bijlage bij de regeling kunnen ze dus via het internet gemakkelijk worden gevonden en worden gedownload. (Wat niet wegneemt dat het ook nuttig is, exemplaren te hebben klaarliggen bij de balie in de hal van het gemeentehuis).

Artikel 3, begrotingsvoorbehoud

Het probleem speelt vrijwel alleen bij jaarsubsidies. Zie verder bij artikel 5.

Artikel 4, aanvraag

Voor subsidieaanvragen gelden naast de vereisten van artikel 4 en het eventuele aanvraagformulier, de eisen waaraan elke aanvraag om een beschikking moet voldoen volgens artikel 4:2 Awb. Dat zijn: vermelding van naam en adres van de aanvrager, datum en aanduiding van wat men wenst. terwijl andere relevante gegevens moeten worden vermeld of bijgesloten. Uit de aanvraagformulieren zal natuurlijk blijken dat ook deze gegevens nodig zijn.

Artikel 5, aanvraag- en beschikkingstermijnen

De indien- en beschikkingstermijnen voor de jaarsubsidies voor het nieuwe jaar lopen geheel parallel aan die voor de vaststellingsbeschikkingen voor het vorige jaar. De vroege indiening is van belang omdat met deze aanvragen rekening moet kunnen worden gehouden bij het voorbereiden van de begroting; het gaat soms om aanzienlijke bedragen, die én voor de instelling én voor de gemeente van gewicht zijn. Doordat op 1 juli ook de stukken voor de afrekening over het vorige jaar moeten zijn ingeleverd, kunnen de gegevens over jaar $n-1$ worden betrokken bij de beslissing over jaar $n+1$.

Voor de subsidieaanvrager is het ook van belang, ruim vóór het nieuwe jaar te weten waarop men waarschijnlijk (zie het begrotingsvoorbehoud van artikel 3) mag rekenen. Daarom is de beschikkingstermijn gesteld op vier maanden, een termijn die normaliter moet kunnen worden gehaald. Zijn er problemen – bijv. over de afrekening over het voorgaande jaar, waar partijen eerst uit moeten proberen te komen –, dan is zo nodig de rest van het jaar beschikbaar. Maakt de door de raad vastgestelde begroting het nodig dat minder subsidie kan worden verleend dan genoemd in de eerdere verleningsbeschikking (of zelfs dat in het geheel geen subsidie kan worden gegeven), dan zullen de ‘rectificerende beschikkingen’ zo spoedig mogelijk na de vaststelling van de begroting moeten worden genomen en aan de betrokkenen worden toegezonden.

De termijn van ‘vier weken tevoren’ in andere gevallen (lid 2) zal soms onhaalbaar zijn, bijv. als om goede redenen heel plotseling het idee opkomt om iets op héél korte termijn te organiseren waarvan ook het gemeentebestuur vindt dat dat echt wenselijk is. Dan zijn er twee mouwen die daaraan kunnen worden gepast. Soms zal de subsidieregeling al een kortere termijn geven, of wellicht zelfs bepalen dat in bijzondere gevallen een aanvraag-achteraf nog mogelijk is. En ten tweede is er het voorgestelde artikel 13, de algemene hardheidsclausule voor té knellende termijnen.

Artikel 6, algemene weigeringsgronden

Weigeringsgronden voor subsidies zijn denkbaar op drie niveaus. Allereerst geeft de Awb een aantal altijd geldende weigeringsgronden: overschrijding subsidieplafond (art. 4:25), de activiteiten zullen waarschijnlijk niet worden uitgevoerd of het is aannemelijk dat de aanvrager de aan de subsidie verbonden verplichtingen niet zal nakomen of dat hij geen behoorlijke rekening en verantwoording zal afleggen, onjuiste of onvolledige inlichtingen die B&W op het verkeerde been zetten, of faillissement, surséance van betaling of schuldsaneringsregeling aan de orde (art. 4:35). In de tweede plaats kan de ASV weigeringsgronden bevatten. En ten derde kan de ASV bepalen dat ook de subsidieregelingen eigen weigeringsgronden kunnen bevatten.

Artikel 6 geeft – in aanvulling op de Awb – de algemene weigeringsgronden die altijd van belang zijn. Het tweede lid, aanhef en onder h, bepaalt ten slotte dat ook geweigerd kan worden ‘als de aanvrager een bij of krachtens deze verordening gestelde verplichting niet nakomt of niet voldoet aan een daar gestelde voorwaarde om voor de subsidie in aanmerking te kunnen komen’.

In **bijlage 1** bij deze toelichting is een overzicht opgenomen van de weigeringsgronden ingevolge de Awb en die van artikel 6, alsmede van de wijzigings- en intrekingsgronden (artikel 10). Zo hoeven in de praktijk alleen dat overzicht en de eventuele weigerings- en de wijzigings- en intrekingsgronden van de toepasselijke subsidieregeling naast elkaar te worden gelegd voor een compleet overzicht daarvan.

Nu allereerst iets over het eerste lid, de *staatssteunbepaling*. Volgens art. 107, eerste lid, van het Verdrag inzake de werking van de Europese Unie (VWEU) zijn 'steunmaatregelen van de staten of in welke vorm ook met staatsmiddelen bekostigd' in beginsel onverenigbaar met de interne Europese markt en daarom veelal ongeoorloofd; namelijk als ze 'de mededinging door begunstiging van bepaalde ondernemingen of bepaalde producties vervalsen of dreigen te vervalsen... voor zover deze steun het handelsverkeer tussen de lidstaten ongunstig beïnvloedt'. De leden 2 en 3 sommen een aantal steunmaatregelen op die wél verenigbaar zijn, en artikel 108 VWEU geeft een procedure via 'Brussel' voor twijfelgevallen.

De hier genoemde maatregelen plegen te worden aangeduid als 'staatssteun', wat moet worden begrepen als 'overheidssteun': steun – zoals subsidie – van gemeente of provincie valt er ook onder. Het gaat alleen om steun aan ondernemingen. Tegen de achtergrond van de subsidiepraktijk van de gemeenten Bernisse en Spijkenisse, waarbij subsidieontvangers bijna altijd particulieren of 'ideële' instellingen zijn, mag worden aangenomen dat van verboden staatssteun in ons geval niet spoedig sprake zal zijn. Bovendien gaat het probleem pas spelen bij grotere bedragen. Maar om alle risico uit te sluiten, is 'verboden staatssteun' hier als eerste algemene weigeringsgrond opgenomen.

Mocht een *bijzondere subsidieverordening* subsidies in het leven roepen waarbij er een risico op verboden staatssteun is, dan zal die deze weigeringsgrond van de ASV kunnen overnemen, of zelfs heel artikel 6 van toepassing kunnen verklaren. Mocht een bijzondere verordening 'staatsteun' mogelijk maken die wellicht kan worden toegelaten via de artikel 108-procedure, dan zal aan het onderwerp meer aandacht moeten worden besteed. In verband daarmee zijn als **bijlage 2** bij deze toelichting twee onderdelen overgenomen uit de VNG-ledenbrief bij de aanbidding van de model Algemene subsidieverordening 2013, die daarvoor nuttige informatie bevatten.

Het tweede lid bevat een hele reeks weigeringsgronden, die over het algemeen voor zich spreken, maar hier gaat het steeds om *facultatieve weigeringsgronden*: B&W kunnen op deze gronden weigeren, ze zijn er niet toe verplicht. Zo kunnen ze de ernst van de weigeringsgrond afwegen tegen het belang van de subsidiëring, kunnen zij eventueel passende verplichtingen aan de subsidie verbinden, wellicht gedeeltelijk weigeren – zo kan maatwerk worden geleverd.

Nog een opmerking bij onderdeel f. Als gediscrimineerd wordt bij het verlenen van toegang tot activiteiten, dan is gemeentelijke subsidie niet op haar plaats. Maar soms is er een goede reden om de toegang tot een gesubsidieerde activiteit te beperken tot sommige groepen (en andere dus uit te sluiten), wanneer daarmee juist die groepen worden bereikt welke bereikt moeten worden; het zal hier vooral gaan om gevallen van 'passende positieve discriminatie'. Dan is er geen reden om niet te subsidiëren, het tegendeel kan zelfs het geval zijn.

Artikel 7, verplichtingen gesubsidieerde

Artikel 4:37, eerste lid, van de Awb noemt een aantal verplichtingen die aan een subsidieontvanger kunnen worden opgelegd. De wet staat ook andere verplichtingen toe, maar eist daarvoor een basis in een wettelijk voorschrift; vandaar de leden 1 en 2.

Het derde lid betreft verplichtingen die buiten het eigenlijke doel van de gesubsidieerde activiteit liggen. Als een jeugdsportvereniging, die traditioneel alleen is gericht op het lichamelijk welzijn van de jongeren, daarnaast iets wil doen aan hun sociale ontwikkeling en dáárvor subsidie vraagt, kunnen verplichtingen welke eisen stellen aan de kwaliteit van de inspanningen, 'gewoon' worden opgelegd op grond van het eerste lid: die verplichting hangt dan rechtstreeks samen met het doel van de subsidie.

Maar wenst het gemeentebestuur dat jeugdsportverenigingen, die het eigenlijk voldoende vinden dat ze iets doen voor het lichamelijk welzijn van de jeugd, daarvoor alleen subsidie kunnen krijgen als ze daarnaast aandacht gaan besteden aan het sociale welzijn van de sportende jeugd, dan wordt van deze verenigingen iets verlangd wat bovenop hun normale activiteiten komt, iets wat zij normaliter niet tot hun doel zouden rekenen. Dat is de situatie waarop het derde lid van artikel 7 ziet. Voorgesteld wordt om, aansluitend bij de bestaande praktijk, ook dat mogelijk te maken. Maar dan is er reden om de totstandkoming van een subsidieregeling die daarin voorziet, van enkele extra waarborgen te voorzien. Daarom wordt een enigszins verzwaarde totstandkomingprocedure voorgesteld: het ontwerp van de regeling moet een maand tevoren worden gepubliceerd op het internet en aan de raad worden overgelegd, zodat het publiek en de raad de gelegenheid hebben er hun zegje over te doen. De beslissing blijft uiteindelijk in handen van B&W; wel moeten zij motiveren waarom zij de mogelijkheid dringend nodig vinden. De definitieve subsidieregeling moet vervolgens, net als alle andere, worden bekendgemaakt door plaatsing in het elektronisch Gemeentebblad; zie art. 139 Gemeentewet.

Artikel 10, wijzigen en intrekken subsidie

De Awb geeft in de artikelen 4:48 – 4:51 een in beginsel gesloten stelsel van wijzigings- en intrekkinggronden. Maar buiten de Awb zijn naderhand ook andere gronden voor intrekking mogelijk geworden; het betreft met name 'verboden staatssteun' (het eerste lid) en de Wet bibob (tweede lid).

Wijzigen of intrekken van een reeds verleende subsidie als blijkt dat die heeft geleid tot verboden staatssteun, is verplicht op grond van art. 107 en 108 VWEU en het daarmee samenhangende beginsel van de 'Unietrouw', zo volgt uit de jurisprudentie van het Hof van Justitie van der EU. Om daarover geen misverstand te laten bestaan, is het van belang deze wijzigings- en intrekkinggrond in de verordening op te nemen.

De 'bibob-ingreep' is een mogelijkheid die de Wet bibob geeft mits ze is vervat in een wettelijk voorschrift, zoals een gemeentelijke verordening. Vandaar de wenselijkheid van het tweede lid.

Artikelen 11 en 12, vaststelling

Bij de vaststelling kan blijken dat het uiteindelijke bedrag lager uitvalt dan wat reeds aan voorschotten is betaald. Artikel 4:57 Awb voorziet dan in de mogelijkheid van terugvordering of verrekening.

Artikel 14, inwerkingtreding en overgangsrecht

Ervan uitgaande dat de geboortedag van de nieuwe gemeente Nissewaard 1 januari 2015 zal zijn, kunnen bestaande Spijkenisser en Bernisser verordeningen van kracht blijven tot en met 31 december 2016. Als ze voor die tijd niet zijn ingetrokken, vervallen ze van rechtswege op 1 januari 2017, zo volgt uit artikel 28 van de Wet algemene bepalingen herindeling (arhi). Van deze regeling in de Wet arhi kan gebruik worden gemaakt voor een zo geruisloos mogelijke invoering van de ASV. Uitdrukkelijke intrekking van de oude verordeningen is dan niet nodig. (Wel zullen ze uit het bestand van geldende verordeningen moeten verwijderd zodra ze vervallen zijn.)

Voorgesteld wordt, de nieuwe verordening ruim voor 1 juli 2016 vast te stellen en in werking te laten treden. De nieuwe regeling moet echter alleen toepassing vinden op de subsidies die betrekking hebben op activiteiten in 2017 of latere jaren, waarvoor de middelen ter beschikking worden gesteld met de begrotingen voor 2017 en later. De aanvragen voor jaarsubsidies voor 2017 moeten dan uiterlijk 1 juli 2016 zijn ingediend, en de belanghebbenden moeten daarvan op de hoogte kunnen zijn. Daarvoor is allereerst vereist dat de subsidieregelingen ook tijdig voor die datum gereed zijn, in elk geval die welke de jaarsubsidies betreffen. In de maanden na 1 juli kan er vervolgens op deze aanvragen worden beschikt (subsidie kan dan alleen met een begrotingsvoorbehoud worden verleend, zie art. 3).

In het voorgestelde tweede lid wordt bepaald dat de oude subsidieverordeningen van toepassing blijven op de subsidies over 2016. Dat geldt ook voor de vaststellingsbeschikkingen die in 2017 nog moeten worden genomen en voor de beslissingen op bezwaarschriften die betrekking hebben op 'oude' subsidies, ook als ze pas na 1 januari 2017 kunnen worden genomen. De nieuwe verordening en de oude verordeningen kunnen op deze wijze conflictloos korte tijd naast elkaar blijven bestaan: een bepaalde subsidie valt of onder een oude verordening of onder de nieuwe, maar nooit onder twee verschillende subsidieverordeningen tegelijk.

BIJLAGE 1

Weigeringsgronden en wijzigings- en intrekingsgronden krachtens Awb en ASV

a. Overzicht weigeringsgronden voor subsidies Awb en ASV

Algemene wet bestuursrecht

Artikel 4:35 Weigeringsgronden

1. De subsidieverlening kan in ieder geval worden geweigerd indien een gegronde reden bestaat om aan te nemen dat:
  - a. de activiteiten niet of niet geheel zullen plaatsvinden;
  - b. de aanvrager niet zal voldoen aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - c. de aanvrager niet op een behoorlijke wijze rekening en verantwoording zal afleggen omtrent de verrichte activiteiten en de daaraan verbonden uitgaven en inkomsten, voor zover deze voor de vaststelling van de subsidie van belang zijn.
2. De subsidieverlening kan voorts in ieder geval worden geweigerd indien de aanvrager:
  - a. in het kader van de aanvraag onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van dee gegevens tot een onjuiste beschikking op de aanvraag zou hebben geleid, of
  - b. failliet is verklaard of aan hem surséance van betaling is verleend of ten aanzien van hem de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is verklaard, dan wel een verzoek daartoe bij de rechtbank is ingediend.

Algemene subsidieverordening Nissewaard

Artikel 6 Algemene weigeringsgronden

1. Een aanvraag van subsidie wordt in elk geval afgewezen voor zover de verlening een steunmaatregel zou vormen die in strijd is met artikel 107 of 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.
2. Een aanvraag van subsidie kan in elk geval worden afgewezen:
  - a. als de te subsidiëren activiteiten in strijd zijn met een wettelijke regeling;
  - b. als ernstig gevaar bestaat dat de subsidie mede zal worden gebruikt
    - i. om uit gepleegde strafbare feiten verkregen of te verkrijgen, op geld waardeerbare voordelen te benutten, of
    - ii. om strafbare feiten te plegen,een en ander als bedoeld in artikel 3 van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur;
- c. als de activiteiten niet verenigbaar zijn met het gemeentelijke beleid;
- d. als de activiteiten zich niet in hoofdzaak richten op de gemeente of haar inwoners, tenzij de subsidie wordt gedekt door een specifieke uitkering van het Rijk die mede is bestemd voor andere gemeenten;
- e. als de activiteiten gericht zijn op het uitdragen van levensbeschouwelijke of politieke overtuigingen;

- f. als bepaalde groepen van deelname aan de activiteiten worden uitgesloten en daarmee naar het oordeel van burgemeester en wethouders niet een nuttig doel wordt gediend, zodat sprake is van ontoelaatbare discriminatie;
- g. als de activiteiten zijn gericht op het maken van winst;
- h. als de aanvrager een bij of krachtens deze verordening gestelde verplichting niet nakomt of als hij niet voldoet aan een daar gestelde voorwaarde om voor de subsidie in aanmerking te kunnen komen;
- i. als de subsidie niet nodig is.

b. Overzicht wijzigings- en intrekkinggronden voor subsidies Awb en ASV

Algemene wet bestuursrecht

Afdeling 4.2.6. Intrekking en wijziging

Artikel 4:48 Intrekking en wijziging nog niet vastgestelde subsidie (1)

1. Zolang de subsidie niet is vastgesteld kan het bestuursorgaan de subsidieverlening intrekken of ten nadele van de subsidie-ontvanger wijzigen, indien:
  - a. de activiteiten waarvoor subsidie is verleend niet of niet geheel hebben plaatsgevonden of zullen plaatsvinden;
  - b. de subsidie-ontvanger niet heeft voldaan aan de aan de subsidie verbonden verplichtingen;
  - c. de subsidie-ontvanger onjuiste of onvolledige gegevens heeft verstrekt en de verstrekking van juiste of volledige gegevens tot een andere beschikking op de aanvraag tot subsidieverlening zou hebben geleid;
  - d. de subsidieverlening anderszins onjuist was en de subsidie-ontvanger dit wist of behoorde te weten, of
  - e. met toepassing van artikel 4:34, vijfde lid, een beroep wordt gedaan op de voorwaarde dat voldoende gelden ter beschikking worden gesteld.
2. De intrekking of wijziging werkt terug tot en met het tijdstip waarop de subsidie is verleend, tenzij bij de intrekking of wijziging anders is bepaald.

Artikel 4:49 Intrekking en wijziging vastgestelde subsidie

1. Het bestuursorgaan kan de subsidievestiging intrekken of ten nadele van de ontvanger wijzigen:
  - a. op grond van feiten of omstandigheden waarvan het bij de subsidievestiging redelijkerwijs niet op de hoogte kon zijn en op grond waarvan de subsidie lager dan overeenkomstig de subsidieverlening zou zijn vastgesteld;
  - b. indien de subsidievestiging onjuist was en de subsidie-ontvanger dit wist of behoorde te weten, of
  - c. indien de subsidie-ontvanger na de subsidievestiging niet heeft voldaan aan aan de subsidie verbonden verplichtingen.
2. De intrekking of wijziging werkt terug tot en met het tijdstip waarop de subsidie is vastgesteld, tenzij bij de intrekking of wijziging anders is bepaald.
3. De subsidievestiging kan niet meer worden ingetrokken of ten nadele van de ontvanger worden gewijzigd indien vijf jaren zijn verstreken sedert de dag waarop zij is bekendgemaakt

dan wel, in het geval, bedoeld in het eerste lid, onderdeel c, sedert de dag waarop de handeling in strijd met de verplichting is verricht of de dag waarop aan de verplichting had moeten zijn voldaan.

Artikel 4:50 Intrekking en wijziging nog niet vastgestelde subsidie (2)

1. Zolang de subsidie niet is vastgesteld kan het bestuursorgaan de subsidieverlening met inachtneming van een redelijke termijn intrekken of ten nadele van de subsidie-ontvanger wijzigen:
  - a. voor zover de subsidieverlening onjuist is;
  - b. voor zover veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten zich in overwegende mate tegen voortzetting of ongewijzigde voortzetting van de subsidie verzetten, of
  - c. in andere bij wettelijk voorschrift geregelde gevallen.
2. Bij intrekking of wijziging op grond van het eerste lid, onderdeel a of b, vergoedt het bestuursorgaan de schade die de subsidie-ontvanger lijdt doordat hij in vertrouwen op de subsidie anders heeft gehandeld dan hij zonder subsidie zou hebben gedaan.

Artikel 4:51 Weigeren voortzetting subsidie

1. Indien aan een subsidie-ontvanger voor drie of meer achtereenvolgende jaren subsidie is verstrekt voor dezelfde of in hoofdzaak dezelfde voortdurende activiteiten, geschiedt gehele of gedeeltelijke weigering van de subsidie voor een daarop aansluitend tijdvak op de grond, dat veranderde omstandigheden of gewijzigde inzichten zich tegen voortzetting of ongewijzigde voortzetting van de subsidie verzetten, slechts met inachtneming van een redelijke termijn.
2. Voor zover aan het einde van het tijdvak waarvoor subsidie is verleend sedert de bekendmaking van het voornemen tot weigering voor een daarop aansluitend tijdvak nog geen redelijke termijn is verstrekt, wordt de subsidie voor het resterende deel van die termijn verleend, zo nodig in afwijking van artikel 4:25, tweede lid.

Algemene subsidieverordening Nissewaard

Artikel 10 Wijzigen en intrekken subsidie

1. Als na de verlening blijkt dat de subsidiëring een steunmaatregel vormt die in strijd is met artikel 107 of 108 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, wordt de subsidie gewijzigd of ingetrokken.
2. De subsidie kan worden gewijzigd of ingetrokken als na de verlening alsnog blijkt dat ernstig gevaar bestaat dat de subsidie mede zal worden gebruikt
  - a. om uit gepleegde strafbare feiten verkregen of te verkrijgen, op geld waardeerbare voordelen te benutten, of
  - b. om strafbare feiten te plegen,een en ander als bedoeld in artikel 3 van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen openbaar bestuur.

BIJLAGE 2

Informatie over gemeentelijke subsidiëring en staatssteun

2.3 Subsidie en Europese staatssteunregels

Uit: Ledenbrief VNG 13/075 d.d. 27 september 2013

Staatssteun is in principe verboden (artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie; hierna: VWEU). Er is sprake van staatssteun als financiële steun aan een onderneming (subsidies, garanties, leningen, korting op de grondprijs, etc.) voldoet aan de hierna volgende criteria uit het staatssteunverbod (zie tevens punt 1 van het hierna afgedrukte *Schema staatssteun*):

- Er is sprake van staats- (dat wil zeggen: overheids-) middelen die aan een onderneming worden verleend. Een onderneming is een entiteit die economische activiteiten verricht. Eenheden die uitsluitend een typische overheidstaak zonder economisch karakter verrichten (activiteiten van puur sociale aard of het uitoefenen van overheidsgezag), zijn geen ondernemingen. Steun aan burgers houdt geen staatssteun in, mits de steun niet indirect alsnog bij een onderneming terecht komt;
- De steun geeft de onderneming een economisch voordeel dat niet via de normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit);
- De steun is selectief: deze geldt voor één of enkele ondernemingen, een specifieke sector of regio; en
- De steun vervalst de mededinging (in potentie) en leidt of dreigt te leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer in Europa.

Deze criteria zijn cumulatief. Als niet aan alle punten wordt voldaan, is er geen sprake van staatssteun. Vooral het laatste criterium is echter lastig te bepalen; het Kenniscentrum Europa decentraal kan u hierbij helpen.

Let op!

Staatssteunregels zijn ook van toepassing op subsidies waarvoor geen wettelijke grondslag nodig is (zoals incidentele subsidies en subsidies op basis van een begrotingspost).

Als sprake is van staatssteun, maar een gemeente toch bepaalde activiteiten door middel van subsidie wil bevorderen omdat die goed aansluiten bij het beleid, is het vaak mogelijk om steun te verstrekken op basis van een vrijstelling. Als een vrijstelling niet mogelijk is, kan goedkeuring van de Europese Commissie worden verkregen via een formele melding. Regels hiervoor zijn uitgewerkt in het VWEU, vrijstellingsverordeningen, kaderregelingen, richtsnoeren en mededelingen. Kortweg kan hierover opgemerkt worden:

- Steun die past onder de de-minimisverordening wordt niet beschouwd als staatssteun. Zie verder punt 2 van het hierna afgedrukte *Schema staatssteun*.
- Veelgebruikte andere vrijstellingen zijn de algemene groepsvrijstellingsverordening (hierna: AGVV), de MKB-landbouwwijziging en de vrijstelling voor diensten van algemeen economisch belang. Zie verder punt 2 van *Schema staatssteun*.

- Valt de subsidie niet binnen de reikwijdte van één van de vrijstellingen voor staatssteun, maar voldoet deze wel aan een nationaal kader van goedgekeurde steun, dan is de staatsteun toegestaan. Voorbeelden van dergelijke kaders zijn de Omnibus decentraal Regeling voor Onderzoek, Ontwikkeling en Innovatie (hierna: OO&I) en de nationale monumentenregeling. Zie verder punt 3 van het *Schema staatssteun*.
- Valt de subsidie niet binnen de reikwijdte van één van de vrijstellingen voor staatssteun of een nationaal kader, dan is hiervoor eerst goedkeuring van de Europese Commissie nodig. Goedkeuring kan worden verkregen als de steun past onder een kaderregeling of richtsnoer. Voorbeelden zijn de Richtsnoeren voor milieusteun en de Kaderregeling voor OO&I. Zie verder punt 4 van het hierna afgedrukte *Schema staatssteun*.
- Als de steun daar niet onder past, kan de Europese Commissie goedkeuring verlenen op basis van de uitzonderingen op het verbod uit artikel 107, tweede en derde lid, van het VWEU (o.a. steun voor cultuur). Zie verder punt 5 van het *Schema staatssteun*. Essentieel in dit verband is de zogenaamde stand-still-bepaling van artikel 108, derde lid, van het VWEU: de voorgenomen steun mag niet tot uitvoering worden gebracht voordat de Europese Commissie deze heeft goedgekeurd. Doet de gemeente dit toch, dan kan de Europese Commissie (als zij op basis van de haar door betrokkenen ter beschikking gestelde gegevens heeft vastgesteld dat – en waarom– de steun in strijd met artikel 107 van het VWEU en onverenigbaar met de gemeenschappelijke markt is), in een beschikking tot de lidstaat terugvordering van verleende staatssteun gelasten, zelfs als dit tot faillissement van de begunstigde onderneming kan leiden. De lidstaat en, indien rechtstreeks en individueel geraakt, de gemeente en de begunstigde onderneming, kunnen tegen de beschikking van de Europese Commissie beroep instellen bij het Gerecht van Eerste Aanleg.
- De lidstaat dient de terugvorderingsplicht op basis van nationaal(-rechtelijke procedureregels) door te spelen naar de gemeente die steun verleende. Terugvordering van de staatssteun kan ook, los van wat de Europese Commissie doet, door de concurrent (van de door de steunmaatregel begunstigde onderneming) worden gevorderd in een procedure voor de nationale rechter tegen de gemeente. Bij de toepassing van de stand-still-bepaling kan de nationale rechter desgevorderd bovendien schadevergoeding toekennen aan particulieren (zoals genoemde concurrent) die door de onrechtmatige staatssteun in hun belangen zijn geschaad.

Let op!

Sinds mei 2012 is de Europese Commissie bezig met de herziening van de staatssteunregels. De regels moeten beter aansluiten bij de EU2020-strategie voor slimme, duurzame en inclusieve groei en ze moeten simpeler en effectiever worden en meer gericht zijn op de zaken die de grootste invloed hebben op de interne markt. Momenteel werkt de Europese Commissie onder andere aan de herziening van de de-minimisverordening, de AGVV en diverse richtsnoeren en kaderrichtlijnen. Het is de bedoeling dat de gewijzigde staatssteunregels in 2014 in werking treden. Naar aanleiding van deze wijzigingen zou het nodig kunnen zijn om aanpassingen door te voeren in de ASV aan te passen. Via de Europese Ster en de website van het Kenniscentrum Europa decentraal kunt u op de hoogte blijven van wijzigingen in de staatssteunregels.

Voor meer informatie over de staatssteunregels wordt verwezen naar het bij hierna afgedrukte *Schema staatssteun*.

Bovendien kunnen gemeenten terecht bij het Kenniscentrum Europa decentraal:
www.europadecentraal.nl, info@europadecentraal.nl of 070 338 1090.

Schema staatssteun ¹

	Opmerking	Nadere voorwaarden
1. Staatssteuncriteria artikel 107 van het VWEU (cumulatief)		
Staatsmiddelen worden aan een onderneming verleend	Zie subdossiers <i>staatsmiddelen</i> en <i>onderneming</i> . ²	
Onderneming verkrijgt door de transactie een niet-marktconform voordeel	Zie subdossier <i>marktconformiteit</i> .	Een belangrijke uitzondering op het staatssteunverbod is compensatiesteun voor een dienst van algemeen economisch belang (hierna: DAEB) op basis van het Altmark-arrest ³ . In dat geval blijft een voordeel uit. Ook transacties die voldoen aan het beginsel van de particuliere markt investeerder vormen in beginsel geen staatssteun.
Het voordeel is selectief	Zie dossier <i>selectiviteit</i> .	
(Dreigende) vervalsing van de mededinging en beperking van de tussenstaatse handel. Kortom: de transactie heeft een (potentieel)grensoverschrijdend effect	De Europese Commissie en het Hof van Justitie nemen snel aan dat er sprake is van een potentieel grensoverschrijdend effect. Daarom is het raadzaam om bij vervulling van de eerste drie voorwaarden al van staatssteun uit te gaan. Puur lokale economische activiteiten vallen niet onder het staatssteunverbod. Helaas is hier geen heldere lijn in de jurisprudentie over te vinden.	

¹ Als dit schema in de toekomst gewijzigd zal worden, dan zal het geplaatst worden op:
<http://www.europadecentraal.nl/onderwerpen/staatssteun/?panel=Praktijk>.

² Op www.europadecentraal.nl.

³ HvJ EG 24 juli 2003, C-280/00 (Altmark).

2. Valt de staatssteun onder een vrijstelling?

De-minimisvrijstelling	Er is geen sprake van staatssteun als voldaan is aan alle voorwaarden.	De onderneming moet een de-minimisverklaring tekenen. In 2017 zal ook registratie in een de-minimisregister vereist zijn. Een zelfstandige onderneming mag over drie boekjaren niet meer dan € 200.000 aan steun verleend krijgen. De verordening stelt nadere cumulatie- en transparantievoorwaarden.
De-minimisvrijstelling voor diensten van algemeen economisch belang	Er is geen sprake van staatssteun als voldaan is aan alle voorwaarden.	Gemeente dient een DAEB-aanwijzingsbesluit te nemen; De onderneming moet een de-minimisverklaring tekenen. In 2017 zal ook registratie in een de-minimisregister vereist zijn. Een zelfstandige onderneming mag over drie boekjaren niet meer dan € 500.000 aan steun verleend krijgen. De verordening stelt nadere cumulatie- en transparantievoorwaarden.
De-minimisvrijstelling voor landbouw	Er is geen sprake van staatssteun als voldaan is aan alle voorwaarden.	De onderneming moet een de-minimisverklaring tekenen. In 2017 zal ook registratie in een de-minimisregister vereist zijn. Een zelfstandige onderneming mag over drie boekjaren niet meer dan € 7.500 aan steun verleend krijgen. De verordening stelt nadere cumulatie- en transparantievoorwaarden
De-minimisvrijstelling voor visserij	Er is geen sprake van staatssteun als voldaan is aan alle voorwaarden.	De onderneming moet een de-minimisverklaring tekenen. In 2017 zal ook registratie in een de-minimisregister vereist zijn. Een zelfstandige onderneming mag over drie boekjaren niet meer dan € 15.000 aan steun verleend krijgen. De verordening stelt nadere cumulatie- en transparantievoorwaarden.

DAEB-vrijstellingsbesluit	Er is wel sprake van staatssteun. Deze is echter vrijgesteld van de meldingsverplichting van artikel 108 van het VWEU.	<p>Gemeente dient een DAEB-aanwijzingsbesluit te nemen;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tweejaarlijkse rapportageplicht aan de Europese Commissie. • Steun van meer dan € 15 miljoen voor sociale DAEB, woningcorporaties en ziekenhuizen. <p>De vervoerssector is uitgezonderd van steun met uitzondering van kleine havenverbindingen (max. 200.000 passagiers p.j.) met eilanden en kleine luchthavens. Voor vervoersdiensten geldt de PSO-verordening. Een max.jaarlijks steunbedrag van € 15 miljoen voor andere DAEB.</p>
Algemene groepsvrijstellingsverordening (AGVV) Hieronder valt steun voor o.a. milieu, onderzoek en onderwijs en innovatie (hierna: OO&I), werkgelegenheid en opleiding.	Er is wel sprake van staatssteun. Deze is echter vrijgesteld van de meldingsverplichting van artikel 108 van het VWEU	Door middel van een kennisgeving moet de Europese Commissie op de hoogte gesteld worden van de steunverlening. Deze kennisgevingprocedure verloopt voor gemeenten via het Kenniscentrum Europa decentraal en het ministerie van BZK. Een jaarlijks rapportageplicht. Steun voor grote ondernemingen moet in een algemene subsidieregeling vervat worden en mag niet in de vorm van ad-hoc steun. Kleine en middelgrote ondernemingen mogen wel ad-hoc steun verleend krijgen. ⁴
MKB-Landbouwwijstellingsverordening	Er is wel sprake van staatssteun. Deze is echter vrijgesteld van de meldingsverplichting van artikel 108 van het VWEU	Door middel van een kennisgeving moet de Europese Commissie op de hoogte gesteld worden van de steunverlening. Deze kennisgevingsprocedure verloopt voor gemeenten via het Kenniscentrum Europa decentraal en het ministerie van BZK. Een jaarlijkse rapportageplicht.
MKB-Visserijvrijstellingsverordening	Er is wel sprake van staatssteun. Deze is echter vrijgesteld van de meldingsverplichting van artikel 108 van het VWEU	Door middel van een kennisgeving moet de Europese Commissie op de hoogte gesteld worden van de steunverlening. Deze kennisgevingsprocedure verloopt voor gemeenten via het Kenniscentrum Europa decentraal en het ministerie van BZK. Een jaarlijkse rapportageplicht.

⁴ Zie voor een overzicht:
<http://www.europadecentraal.nl/onderwerpen/staatssteun/vrijstellingen/voorwaarden>.

3. Er is wel sprake van staatssteun. Is er een nationaal kader van goedgekeurde steun?

De Omnibus decentraal Regeling voor OO&I	Er is wel sprake van staatssteun. Deze steun is in overeenstemming met artikel 107, eerste lid, van het VWEU, zolang aan de voorwaarden van dit nationale kader voldaan wordt.	Er is geen melding of kennisgeving nodig. Wel geldt een jaarlijkse rapportageplicht en een publicatieverplichting op de website van het Kenniscentrum Europa decentraal.
- De nationale monumentenregeling - De catalogus groenblauwe diensten	Er is wel sprake van staatssteun. Deze steun is in overeenstemming met artikel 107, eerste lid, van het VWEU, zolang aan de voorwaarden van dit nationale kader voldaan wordt.	Er is geen melding of kennisgeving nodig. Wel geldt een jaarlijkse rapportageplicht.

4. Er is wel sprake van staatssteun. Er staat geen vrijstelling open. Er is geen nationaal kader van goedgekeurde steun aanwezig voor de steun. De steun moet ter goedkeuring gemeld worden bij de Europese Commissie. Staat er voor de soort steun een richtsnoer of kaderregeling open?

- Milieusteun - OO&I - Landbouw - Steun voor risicokapitaal - Reddings- en herstructureringssteun - Regionale steun - Visserij - Breedband - Scheepsbouw - Luchtvaart en lucht- havens	- De milieurichtsnoeren - De kaderregeling OO&I - De land- en bosbouwrichtsnoeren - De richtsnoeren inzake risicokapitaal - De richtsnoeren inzake reddings- en herstructureringssteun - De richtsnoeren voor regionale steun en de nationale steunkaart. - Visserijrichtsnoeren - De richtsnoeren voor breedband - Scheepsbouwrichtsnoeren - Luchtvaartrichtsnoeren	Een melding vooraf is vereist op basis van de artikelen 107 en 108 van het VWEU en deze richtsnoeren of kaderregelingen. Daarnaast geldt, na goedkeuring, een jaarlijkse rapportageplicht.
--	---	--

<p>DAEB-steun van meer dan € 15 miljoen (m.u.z. van sociale DAEB, woningcorporaties en ziekenhuizen).</p>	<p>De kaderregeling DAEB</p>	<p>Een melding vooraf is vereist op basis van de artikelen 107 en 108 van het VWEU en deze richtsnoeren en de regionale steunkaart. Daarnaast geldt, na goedkeuring, een tweejaarlijkse rapportageplicht.</p>
---	------------------------------	---

<p>5. Er is wel sprake van staatssteun. Er staat geen vrijstelling open. Er is geen nationaal kader van goedgekeurde steun aanwezig voor de steun. Er is geen richtsnoer of kaderregeling toepasbaar. De steun moet ter goedkeuring gemeld worden bij de Europese Commissie op basis van het VWEU.</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - Natuurrampen - Vervoer - DAEB - Cultuur - Economische bedrijvigheid en regionale ontwikkeling 	<ul style="list-style-type: none"> - Artikel 107, tweede lid, onder a, van het VWEU - Artikel 93 van het VWEU - Artikel 106, tweede lid, jo. art. 107 van het VWEU - Artikel 107, derde lid, onder d, van het VWEU - Artikel 107, derde lid, onder d, van het VWEU 	<p>Een melding vooraf is vereist op basis van de artikelen 107 en 108 van het VWEU. Daarnaast geldt, na goedkeuring, een jaarlijkse rapportageplicht.</p>

<p>Er is sprake van staatssteun. Deze is niet tijdig conform artikel van het 108 VWEU aangemeld.</p>	<p>De volgende procedures staan open voor de gemeente:</p> <p>De Non-notifi�-procedure De gemeente kan onrechtmatige verleende steun alsnog bij de Europese Commissie aanmelden.</p> <p>De terugvorderingsprocedure Gemeenten die onrechtmatige staatssteun moeten terugvorderen, moeten de situatie herstellen zoals deze was v�or de verlening van de steun.</p> <p>De volgende procedures staan open voor klagers:</p> <p>De klachtprocedure bij de Europese Commissie: Concurrente ondernemingen en burgers kunnen klachten over staatssteun van decentrale overheden indienen bij de nationale rechter of bij de Europese Commissie. Vaak wordt, vanwege de laagdrempeligheid, gekozen voor de Commissie. Op grond van de Procedureverordening (artikel 10) moet de Europese Commissie iedere klacht in behandeling nemen.</p>
--	--

Als de klager een belanghebbende is kan deze zich ook met een actie tot terugvordering wenden tot de nationale rechter. Hierbij wordt vaak beroep gedaan ter opschorting of vernietiging van een steunmaatregel, totdat de Europese Commissie de maatregel heeft beoordeeld.

De Europese Commissie kan de **formele onderzoeksprocedure** openen wanneer getwijfeld wordt aan de verenigbaarheid van de steunmaatregel met de gemeenschappelijke markt of wanneer de Commissie de melding na ongeveer een jaar nog steeds niet volledig acht.

Stap 1: De Europese Commissie deelt mede aan de lidstaat dat zij overgaat tot de formele onderzoeksprocedure en geeft de redenen hiervoor aan. Deze procedure loopt via de Permanente Vertegenwoordiging en het Coördinatiepunt Staatssteun van BZK (hierna: CS). Het besluit wordt opgenomen in het Publicatieblad van de EU.

Stap 2: Het CS neemt contact op met de gemeente of provincie en overlegt over een reactie. Deze reactie moet voorzien zijn van gedetailleerde informatie en dient binnen een vastgestelde termijn van, in principe, een maand medegedeeld zijn aan de Europese Commissie. De Europese Commissie kan na de eerste reactie om aanvullende informatie vragen. De Europese Commissie kan in gerechtvaardigde gevallen, op verzoek van de gemeente, de termijn van een maand verlengen.

Stap 3: De Europese Commissie streeft ernaar om binnen 18 maanden na de aanvang van de procedure een besluit vast te leggen. De formele procedure wordt afgesloten met een van de volgende besluiten:

- Een besluit dat de maatregel *geen staatsteun* is.
- Een *positief besluit*: de steun is verenigbaar met de gemeenschappelijke markt.
- Een *voorwaardelijk besluit*: de Europese Commissie stelt aan het positieve besluit voorwaarden, waaronder de steun verenigbaar is met de gemeenschappelijke markt en mogelijke verplichtingen om naleving van het besluit te waarborgen.
- Een *negatief besluit*: de steun is niet verenigbaar met de gemeenschappelijke markt en mag niet verstrekt worden.